

We zullen met een geestig, wellicht zelfs hilarisch boek te maken krijgen. Hilariteit, vaak op het hysterische af, dat is ook het handelsmerk van de schrijfster, zij houdt van stoere woorden, duidelijke tegenstellingen, spottende kwalificaties. Dat geeft haar een air van onaantastbaarheid, zelfs als zij overduidelijk het slachtoffer is. Dorrestein laat om de doolie dood niet met zich spotten, zo was de rolverdeling niet afgesproken, zij is de schrijfster.

En die schrijfster — ook dat is zonneklaar — is ditmaal een tussenpersoon, zij heeft heel wat te stellen met haar zoon én met haar moeder. Zij is het slachtoffer van beiden, zo blijkt, haar eigen leven schiet er danig bij in. Lang hoeft de lezer niet te wachten voor die verhoudingen in alle duidelijkheid zijn uitgetekend. De schrijfster — ja, ik weet het, je mag de schrijfster niet vereenzelvigen met de verteller, maar aangezien ze dat zelf ook probleemloos doet, permitteer ik me die vrijheid nu ook maar even — is in de overgang, ze heeft last van opvliegers en een uitgeblust seksleven, en ze denkt dat alle vrouwen daar op dezelfde manier last van hebben als zijzelf; dat blijkt uit dit boek en uit de talrijke interviews die het heeft uitgelokt.

„Tot dusverre had ik nog op geen enkele site kunnen vinden of je na die maximaal twaalf jaar je libido weer terugkreeg. Ik kwam alleen maar zwaar bedreigende praatjes tegen over uitdrogende en dunner wordende vaginawanden, zonder enig opbeurend woord of een toekomstgerichte visie. Als ik aan mijn vagina dacht, zonk de moed me in de schoenen. Sinds mijn vijftiende had ik niet meer zo obsessief bij dit lichaamsdeel stilgestaan. Je dacht dat je gewoon zoals altijd rustig achter je bureau zat, maar ondertussen was je bezig van binnen te verschrompelen.”

Dorrestein geeft al haar aan een „droge vagina” lijdende lotgenoten wel degelijk een opbeurend woordje mee. Zij heeft het middel aller middelen gevonden en maakt daarvoor op de laatste pagina van deze roman nadrukkelijk reclame. Dat is, voor zover ik weet, een novum in de literatuur. Maar misschien is het ook niets anders dan de consequentie van Dorrestein's ambities — schreef ze niet al altijd boeken als medicijnkastjes?

Voor haar aan geheugenverlies lijdende moeder, over wie het grootste deel van dit

boek gaat, heeft de vertelster helaas geen medicijnen in de aanbieding. Dat zou niet erg zijn als ze dan tenminste iets moois, iets zinnigs, iets bijzonders over haar te vertellen had. Maar helaas, de lezer moet het stellen met louter gemeenplaatsen. En dat kan ook niet anders gezien de betrokkenheid van de schrijfster. Als haar moeder een infarct heeft gehad wordt ze bevangen door weerzin: „Ik wilde hier helemaal geen getuige van zijn.” En daar hoeft de moeder zich niet over te beklagen want dat was ook háár belangrijkste levensles: „denk in alle omstandigheden allereerst aan jezelf.” Dat had Dorrestein goed in haar oren geknoopt. Tegen het einde van het boek zegt ze, geheel overbodig trouwens: „Wat wist ik van haar leven? We hadden elkaar altijd zorgvuldig op afstand gehouden.”

Dat mag onsympathiek klinken, op zich zegt het niets over het niveau van dit boek. Maar dat stoere egocentrisme, die door weerzin getekende afstandelijkheid, zorgt er wel voor dat de schrijfster niet één keer aan waarnemingen of overdenkingen toekomt die haar moeder of haarzelf uittillen boven het allertreurigste niveau van het grauwe, bepaald niet opbeurende cliché.

Cyrille Offermans

REFNATE DORRESTEIN, *Mijn zoon heeft een seksleven en ik lees mijn moeder Roodkapje voor*, Contact, Amsterdam/ Antwerpen, 2006, 256 p.

Hardcore van de ziel. Pieter Waterdrinker

Op gezette tijden ligt de Nederlandse literatuur onder vuur vanwege zijn burgerlijkheid. Maar zoals vaak het geval is, komen de beste critici van binnenuit. Zo is Nederland gezegend met een auteur als Pieter Waterdrinker, die door de week correspondent is in Moskou voor de massakrant *De Telegraaf*, maar intussen een van de meest weerbarstige oeuvres uit ons taalgebied produceert. In zijn tweede en derde roman bedient hij zich van zijn statuut als expat om de bekrompen menselijke corpegeest op de korrel te nemen. Ze spelen zich af in het Rusland van na de perestroika, een smeltkroes van corruptie en decadentie waarin het zwemmen of verzuipen is. We zijn ver verwijderd van de verfijnde diplomatenromans van E. Springer — Waterdrinkers stijl mag dan al klassiek-realistisch zijn, hij become-mentarieert zonder een blad voor de mond te

nemen de huidige menselijke conditie.

Belangrijke prijzen zijn tot nog toe aan Waterdrinker voorbij gegaan, maar met zijn vierde roman, *Duitse bruiloft*, zouden zijn kansen wel eens kunnen keren. Het boek is minder persoonlijk, maar opvallend rauwer dan zijn Russische romans, waarin hij nochtans al twee radeloze landgenoten met sloten wodka op de been hield. In *Liebmans ring* (2001), dat het delirium ademt in al zijn vezels, was dat een depressieve weduwnaar op non-actief, in het wat gladdere *Een Hollandse romance* (2003) een door vrouw en kind in de steek gelaten reclameyup. Hoeren en nachtclubs dienen als decor voor de hel waar ze doorheen moeten, terwijl korte, episodische hoofdstukken als een feuilleton aan ons voorbijtrekken. Behoorlijk aangrijpend allemaal, maar niets bereidt ons voor op het theater dat uitbarst in *Duitse bruiloft*, waarin Waterdrinker zijn roots weer opzoekt.

Het had er veel van weg dat de slavist Nederland net ontvlucht was. Zijn debuut, *Danslessen* (1998), had van de burgemeester van Zandvoort een proces aangesmeerd gekregen, omdat een van de personages een antisemitische uitlating in de mond was gelegd. Venijn omdat Waterdrinker de badplaats waar hij als zoon van een hotelier opgroeide niet als een plaatje had voorgesteld? Het boek toont in ieder geval de andere kant van de schrijver, die met één been in de Hollandse middenstandstraditie staat. Hotels hebben voor hem geen geheimen, het zijn doorgangshuizen waarin de vaste en tijdelijke bewoners soms onzacht met elkaar in aanraking komen. Maar sinds dat proces, waarin hij trouwens vrijgesproken werd, staat sindsdien achterin zijn boeken wel de boodschap dat alles wat hij schrijft verzonnen is en berust op louter toeval.

Voorzichtigheidshalve situeert Waterdrinker *Duitse bruiloft* ook nog in het Zandvoort van de jaren vijftig, toen er nog volop afkeer bestond voor al wat Duits was. Stel je de ver-

Pieter Waterdrinker (°1961) in Zandvoort – Foto Klaas Koppe.

ontwaardiging voor van de goegemeente als de oudste zoon van Hotel Nieuw Lux naar huis komt met de mededeling dat hij gaat trouwen met een Duits meisje. Niet dat zijn ouders, Jacob en Maria Bagman, daar wakker van liggen. Ze maken zich op voor een groots feest en bereiden hun toekomstige schoonfamilie een warm, zij het onhandig welkom. Dat zijn ze aan de Duitsers verplicht: Hans Matti Bender is eigenaar van een vorstenimperium, een hele eer voor een toeristenhotel. Toch is de man niet veel meer dan een aanhangsel van zijn vrouw Kati, een feeks met walkuriaanse proporties die haar verwende dochter Liza eigenlijk niet kwijt wil aan die idiote Hollanders.

Stof genoeg voor een *comédie humaine* zonder weerga, waarin platte drift de hoofdrol speelt. Net als in zijn Russische romans overstijgt Waterdrinker alle rang en stand om het portret zo herkenbaar mogelijk te houden. Toch neemt hij opvallend meer koelheid in acht tegenover zijn personages dan voorheen. In *Liebmans ring* en *Een Hollandse romance* kon je sympathie opvatten voor de aan lager wal geraakte expats. In het idyllische *Danslessen* kwam je zowaar terecht in het — slechts door een stel aardige zwendelaars bedorven — paradijs der kindertijd. Maar het hotel in

Duitse bruiloft herbergt een nachtmerrie aan karakters. De Duitse moeder spant de kroon, al doet haar wulpse tienerdochter niet veel voor haar onder, maar ook de bruidegom en zijn familie zijn in hun profiteursmentaliteit ronduit ordinar. Toch hebben ook deze mensen behoefte aan warmte en contact. Maar Waterdrinker is zeer nuchter geworden als het op liefde aankomt: „De menselijke komedie die iedere dag weer werd opgevoerd om elkaar in bed te krijgen, was dat niet een regelrechte ontsporing van de biologie?”

De bruiloft gaat uiteindelijk niet door omdat Ludo's achterlijke broer zich uit jaloezie voor het hoofd schiet. De Duitsers blazen de aftocht, het geslacht Bagman begint ontredend aan de rest van hun leven. De emotionele ravage in *Duitse bruiloft* is aanzienlijk, maar Waterdrinker is de perfecte regisseur. Dit is een tragikomische roman van de bovenste plank, soms platvloers, maar altijd hoogst intelligent. Het aanpassingsvermogen van de schrijver maakt er een virtuoos spektakel van — de flaptekst gewaagt zeer terecht van een opera — dat de vergelijking kan doorstaan met de historische romans van Thomas Rosenboom. Of de actie zich nu in het heden afspeelt of in de jaren vijftig, altijd domineert de strijd van het individu om een stuk van de kook, op een manier die alleen de werkelijkheid kan overtreffen.

Duitse bruiloft is geen sleutelroman meer zoals *Een Hollandse romance*, waarin Waterdrinker nog schermde met schuilnamen om het Nederland van na Pim Fortuyn niet te bruuskeren. Het spel met de fictie doet hem vrijmoedig uithalen: noem het hardcore van de ziel, maar zo kan hij wel de ware aard van de mens onthullen. Toegegeven, de Benders en de Bagmans zijn geen diep emotioneel intelligente figuren, maar op het einde van de rit bezitten ook simpele mensen als zij een aanzienlijke dosis intuïtie en ervaring. Om Kati Bender even te citeren, die in haar oude dag terugkijkt op haar leven met de gevleugelde woorden: „Es ist ja alles Quatsch.” Waterdrinker roept haar uitspraak meteen uit tot motto van zijn boek.

Allemaal onzin: Pieter Waterdrinker is zich maar al te bewust van de zwaar geïnflateerde waarde van een mensenleven. Iedereen probeert zich een weg te krabben naar een respectabel bestaan, maar velen stranden in het ge-

drang. Daarom is *Duitse bruiloft* zo cynisch: als journalist heeft Waterdrinker ongetwijfeld genoeg gezien om te beseffen dat je de ellende alleen kunt bestrijden met een karikatuur. In zijn tweede Russische roman loopt er trouwens een voortreffelijk gelijkend zelfportret van hem rond. Het is geen schande om correspondent te zijn van een sensatiekrant, beweert deze, want dat blad wordt juist gelezen door de grote massa waar een samenleving op gestoeld is en zo krijg je tenminste de kans om deze klasse in hun taal te informeren.

Hoe misantropisch Waterdrinker zich dus ook opstelt, hij bezit wel degelijk mededogen voor de Benders en de Bagmans onder ons. Als hij zich al eens vergaloppeert, dan is het meer door zijn gebrek aan maat qua materiaal. Zo zit er in *Duitse bruiloft* een intrige rond een saloncommunist met wie Ludo Bagman bevriend is, die hij beter had kunnen bewaren voor een ander project. Soms schrijft hij ook alsof hij tegen een krantendeadline aanhikt — daar leed bijvoorbeeld de tweede helft van *Een Hollandse romance* onder. Dat neemt niet weg dat *Duitse bruiloft* met zijn feest aan menselijke rareiteiten brede lagen literatuurliefebbers zal kunnen bekoren. Pieter Waterdrinkers Zandvoortse hotel mag dan intussen gesloopt zijn, een beter saluut dan dit anarchistische souveniralbum had het zich niet kunnen wensen.

Karel Osstyn

PIETER WATERDRINKER, *Duitse bruiloft*, De Arbeiderspers, Amsterdam, 2005, 365 p.

PIETER WATERDRINKER, *Een Hollandse romance*, De Arbeiderspers, Amsterdam, 2003, 335 p.

PIETER WATERDRINKER, *Liebmans ring*, De Arbeiderspers, Amsterdam, 2001, 247 p.

PIETER WATERDRINKER, *Danstessen*, De Arbeiderspers, Amsterdam, 1998, 235 p.

Over keukenhulpjes en chef-koks. Bij de Belgisch-Franstalige anthologie „Ceci n'est pas une poésie”

De publicatie van een bloemlezing met werk van meer dan tachtig Franstalige dichters uit België, werkzaam over een periode van ruim 150 jaar, kan niet anders dan een evenement zijn. Dat deze bloemlezing verschenen is in het jaar van de viering van het 175-jarig bestaan van België kan niet anders geduid worden dan als een cultuurpolitiek gebaar, en dat deze tweetalige bloemlezing bij een gerenom-